

ЛІНІЙНИЙ РІСТ ТЕЛИЦЬ ПРИКАРПАТСЬКОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

О. І. Любинський

Подільський державний аграрно-технічний університет

Викладено результати досліджень щодо вивчення особливостей лінійного росту телиць прикарпатського внутрішньопородного типу української червоно-рябої молочної породи. Встановлено, що збільшення лінійних розмірів телиць відбувається нерівномірно. У період від 6- до 18-місячного віку коефіцієнти приросту висотних промірів склали – 24,68–25,25 %, широтних — 35,95–52,69 %, об'ємних — 28,68–38,45 %. Слід відмітити, що у всі періоди найбільші коефіцієнти приростів були за промірами, які відображають розвиток грудей і заду. За індексами будови тіла телиці характеризувались добре вираженим спрямуванням у формуванні молочного типу, що свідчить про позитивний вплив спадковості голштинської породи та розкриває значні резерви зростання продуктивного потенціалу червоно-рябої молочної худоби Буковини.

Розвиток організму тварин проходить в умовах постійної взаємодії з навколишнім середовищем, пристосованість до якого призводить до індивідуальної мінливості онтогенезу тварин, у відповідності до встановлених закономірностей росту і розвитку організму. Зміна умов доквілля, збалансована годівля та добре утримання позначаються на індивідуальному розвитку тварин, оскільки генетична програма високої продуктивності молочної худоби може бути реалізована тільки при сприятливих умовах вирощування, догляду і використання [4, 6, 7].

Важливим елементом комплексної оцінки росту тварин є вивчення екстер'єру і моделювання лінійного росту молодняку. Формування всіх господарсько корисних ознак високої продуктивності відбувається завдяки направленому розвитку спадкових задатків організму в конкретних умовах середовища [1, 2, 3].

Отже, метою досліджень було вивчення особливостей лінійного росту телиць прикарпатського внутрішньопородного типу української червоно-рябої молочної породи в умовах Прикарпаття України.

Матеріали і методи. Дослідження проведені на телицях прикарпатського внутрішньопородного типу племзаводів «Мамаївське», «Оршівське» та ім. Суворова Чернівецької області. Для оцінки лінійного росту телиць, загальної будови тіла та екстер'єру брали проміри в 6-, 12-, 18-місячному віці з допомогою мірної палиці, циркуля та мірної стрічки. За промірами вираховували індекси будови тіла у відповідності до методик [3, 6, 8]. Первинний матеріал досліджень статистично опрацьований згідно методик Г. Ф. Лакіна [5] з використанням пакету програм Microsoft Excel.

Результати та обговорення. Оцінка екстер'єру у різні вікові періоди показала, що телиці прикарпатського внутрішньопородного типу характеризувались неоднаковим збільшенням лінійних промірів (табл. 1).

Від 6- до 12-місячного віку кратність збільшення промірів висоти в холці, попереку і крижах складала 1,13, глибини грудей — 1,18, ширини грудей — 1,21, обхвату грудей за лопатками — 1,20, косої довжини тулуба — 1,16, косої довжини заду — 1,27, ширини в маклаках — 1,24, ширини в тазостегнових зчленуваннях — 1,44, ширини в сідничних горбах — 1,23, обхвату п'ястка — 1,15, напівобхвату заду — 1,20 рази; від 12- до 18-місячного віку — відповідно — 1,11; 1,15; 1,13; 1,15; 1,16; 1,15; 1,16; 1,15; 1,24; 1,12; 1,11 рази і від 6- до 18-місячного віку — 1,25; 1,36; 1,38; 1,34; 1,45; 1,44; 1,38; 1,53; 1,29 та 1,34 рази.

Таблиця 1

Проміри статей тіла телиць ($M \pm m$), см

Назва проміру	Вік, місяців		
	6 місяців	12 місяців	18 місяців
Кількість тварин	n=60	n=54	n=48
Висота в холці	95,8±0,4	108,4±0,6	119,8±0,5
Висота в попереку	97,9±0,5	110,4±0,6	122,5±0,8
Висота в крижах	100,5±0,5	113,1±0,6	125,3±0,6
Ширина грудей	26,7±0,2	32,2±0,2	36,3±0,5
Глибина грудей	45,0±0,3	53,3±0,3	61,4±0,4
Обхват грудей за лопатками	116,5±0,7	140,2±0,9	161,3±1,0
Коса довжина тулуба	95,0±0,4	109,9±0,5	127,1±0,7
Коса довжина заду	29,4±0,5	37,2±0,6	42,7±0,5
Ширина в маклаках	27,5±0,2	34,0±0,2	39,6±0,2
Ширина в тазостегнових зчленуваннях	29,6±0,2	35,6±0,2	40,9±0,2
Ширина в сідничних горбах	16,7±0,2	20,6±0,2	25,5±0,2
Обхват п'ястка	12,9±0,1	14,8±0,1	16,6±0,1
Напівобхват заду	78,2±0,4	94,0±0,5	104,4±0,8

Аналіз коефіцієнтів приросту промірів статей тіла телиць (табл. 2) показав, що у період від 6- до 12-місячного віку найвищий показник був за косою довжиною заду — 25,53 %, найнижчий — за висотою в крижах — 12,54 %. Слід відмітити, що широтні і об'ємні проміри мали вищі показники, ніж висотні, відповідно — 20,27–23,64 % і 12,54–13,15 %.

У період від 12- до 18-місячного віку спостерігається зниження коефіцієнтів приросту промірів статей. Найвищий показник був за шириною в сідничних горбах — 23,79 %, найнижчий — за висотою в холці — 10,52 %.

У період від 6- до 18-місячного віку коефіцієнти приросту висотних промірів складали — 24,68–25,25 %, широтних — 35,95–52,69 %, об'ємних — 28,68–38,45 %. Слід відмітити, що у всі періоди найбільші коефіцієнти приростів були за промірами, які характеризують розвиток грудей і заду.

Таблиця 2

Коефіцієнти приросту промірів статей тіла телиць, %

Назва проміру	Вікові періоди, місяці		
	6-12	12-18	6-18
Висота в холці	13,15	10,52	25,05
Висота в попереку	12,76	10,96	25,25
Висота в крижах	12,54	10,79	24,68
Ширина грудей	20,60	12,73	35,95
Глибина грудей	18,44	15,20	36,44
Обхват грудей за лопатками	20,34	15,04	38,45
Коса довжина тулуба	15,68	15,65	33,79
Коса довжина заду	26,53	14,78	45,23
Ширина в маклаках	23,64	16,47	44,00
Ширина в тазостегнових зчленуваннях	20,27	14,89	38,18
Ширина в сідничних горбах	23,35	23,79	52,69
Обхват п'ястка	14,73	12,16	28,68
Напівобхват заду	20,20	11,06	33,50

Оцінка інтенсивності росту телиць за промірами (табл. 3) показала, що у всі вікові періоди вищі відносні прирости спостерігалися за промірами, які характеризують розвиток заду у довжину 6–12 міс. — 23,4 % та ширини у сідничних горбах — 12–18 міс. — 21,26 % і 6–18 міс. — 41,71 %.

Таблиця 3

Відносна швидкість росту промірів статей тіла телиць, %

Назва проміру	Вікові періоди, місяці		
	6-12	12-18	6-18
Висота в холці	12,34	9,99	22,16

Висота в попереку	12,00	10,39	22,32
Висота в крижах	11,79	10,23	21,97
Ширина грудей	18,68	11,97	30,48
Глибина грудей	16,89	14,12	30,83
Обхват грудей за лопатками	18,47	13,99	32,25
Коса довжина тулуба	14,54	14,51	28,91
Коса довжина заду	23,4	13,77	36,89
Ширина в маклаках	21,14	15,22	36,07
Ширина в тазостегнових зчленуваннях	18,40	13,86	32,01
Ширина в сідничних горбах	20,91	21,26	41,71
Обхват п'ястка	13,72	11,46	25,08
Напівобхват заду	18,35	10,48	28,69

Аналіз індексів будови тіла телиць (табл. 4) показав, що з віком спостерігається зростання індексів: збитості 5,0–4,2 %, костистості 0,3–0,5 %, розтягнутості 2,1–6,9 %, масивності 7,8–13,0 %, глибокогрудості 1,1 %, крутореберності 7,9–12,8 %, м'ясності 5,1–5,5 %, ейрисомії 1,9–2,3 %, лептосомії 4,5–6,8 %, статі 2,7–6,2 %, широкозадості 1,5–5,9 %, а індекси: довгоногості, перерослості, щилозадості, тазогрудний, формату тазу зменшуються відповідно на 2,2–4,3 %, 0,5–0,3 %, 0,3–9,4 %, 2,4–5,4 %, 2,9–4,3 %.

Таблиця 4.

Індекси будови тіла телиць, %

Назва індексу	Вік, місяців		
	6 місяців	12 місяців	18 місяців
Кількість тварин	n=60	n=54	n=48
Довгоногості	53,0	50,8	48,7
Збитості	122,7	127,7	126,9
Костистості	13,4	13,7	13,9
Розтягнутості (формату)	99,3	101,4	106,2
Грудний (широкогрудності)	59,5	60,6	59,2
Масивності	121,7	129,5	134,7
Вираженості типу	22,1	23,1	22,4
Перерослості	104,9	104,4	104,6
Глибокогрудості	47,0	49,2	51,3
Крутореберності	118,8	126,7	131,6
М'ясності (Грегори)	81,6	86,7	87,1
Ейрисомії	28,4	30,3	30,7
Лептосомії	56,6	61,1	63,4
Щилозадості	60,7	60,6	64,4
Індекс статі	102,9	105,6	109,1
Тазогрудний	97,1	94,7	91,7
Формату тазу	107,6	104,7	103,3
Широкозадості	56,4	57,9	62,3

ВИСНОВКИ

Лінійний ріст телиць у різні вікові періоди відбувається нерівномірно. За весь період вирощування вищі відносні прирости спостерігалися за промірами, які характеризують розвиток грудей та заду. За індексами будови тіла телиці характеризуються, як добре розвинені тварини з чітко сформованими ознаками екстер'єру молочної худоби, що свідчить про високу ймовірність реалізації потенційних можливостей за продуктивними ознаками у послідуочій експлуатації.

ЛИНЕЙНЫЙ РОСТ ТЕЛОК ПРИКАРПАТСЬКОГО ВНУТРИПОРОДНОГО ТИПА УКРАїнСКОЇ КРАСНО-ПЕСТРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ.

Любинский А. И.

АННОТАЦІЯ

Изложены результаты исследований по изучению особенностей линейного роста телок прикарпатского внутривидового типа украинской красно-пестрой молочной породы. Установлено, что увеличение линейных размеров телок происходит неравномерно. В период от 6- до 18-месячного возраста коэффициенты прироста высотных промеров составляли — 24,68–25,25 %, широтных — 35,95–52,69 %, объемных — 28,68–38,45 %. Следует отметить, что по всех периодах роста наибольшие коэффициенты приростов были по промерам, которые показывают развитие груди и зада. По индексам телосложения телки отличались хорошо выраженным направлением в формировании молочной типа, что свидетельствует о позитивном влиянии наследственности голштинской породы и раскрывает значительные резервы повышения продуктивного потенциала красно-пестрого молочного скота Буковины.

LINEAR GROWTH OF PRYCARPATTIA INTERBRED TYPE HEIFERS OF UKRAINIAN RED-SKEWBALD DAIRY BREED

O I. Liubynskiy

SUMMARY

The results of researches concerning linear growth of pryncarpattia interbred type heifers of ukrainian red – skewbald dairy breed are presented in this article. It was established that heifers' linear dimensions increase is disproportionate. In the period of 6–18 months age — high dimensions increase coefficient made 24,68–25,25 %, width — 35,95–52,69 % volume — 28,68–38,45 %. It's worth mentioning that the most sufficient dimensions increase coefficients were those showing development of chest and hind part. By (body) constitution indices heifers were characterized with strongly pronounced direction to forming dairy type breed. This proves positive influence of Holstein breed heredity and shows significant reserves of red-skewbald dairy Bukovyna breed productive potential increase.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Сірацький Й. З.* Бура худоба в Україні / Сірацький Й. З., Меркушин В. В., Федорович Є. І. та ін. ; за ред. Й. З. Сірацького. — К. : Науковий світ, 2001. — 205 с.
2. *Буркат В. П.* Формирование экстерьерных особенностей крупного рогатого скота в онтогенезе / В. П. Буркат, Б. Е. Подоба, Л. А. Дедова // Научные проблемы производства продукции животноводства и улучшение ее качества : (сборник научных работ). — Брянск : Изд-во Брянской ГСХА, 2004. — С.24–28.
3. *Сірацький Й. З.* Екстер'єр молочних корів: перспективи оцінки і селекції / Сірацький Й. З., Данилків Я. Н., Данилків О. М. та ін. — К. : Науковий світ, 2001. — 146 с.
4. *Зубець М.В., Сірацький Й.З., Данилків Я.Н.* Вирощування ремонтних телиць/ М.В. Зубець, Й.З Сірацький, Я.Н. Данилків.— К.: Урожай, 1993.—136 с.
5. *Лакин Г. Ф.* Биометрия : учеб.пособие для биологич.спец.вузов / Г. Ф. Лакин. — М. : Высш. школа, 1980. — 293 с.
6. *Сірацький Й. З.* Методика вивчення екстер'єру великої рогатої худоби в онтогенезі / Й. З. Сірацький, Є. І. Федорович, Я. Н. Данилків та ін.// Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві. — К. : Аграрна наука, 2005. — С.98–102.
7. *Свечин К. Б.* Индивидуальное развитие сельскохозяйственных животных / К. Б. Свечин. — К. : Урожай, 1976. — 2-изд. — 288 с.
8. *Чижик И. А.* Конституция и экстерьер сельскохозяйственных животных / И. А. Чижик. — Л. : Колос, Ленингр.отд-ние, 1979. — 2-изд. — 376 с.